

Nr 393.

Av herr **Karlsson** i Munkedal, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, med förslag till stadsplanelag m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 79 med förslag till stadsplanelag m. m. ha uti tredje avdelningen av sagda lagförslag vissa paragrafer givits en formulering och en innebörd, som jag ingalunda anser nödigt eller gagneligt.

Sålunda lyder första stycket av paragraf 60 på följande sätt: »År större byggnadsverksamhet att förvänta inom område på landet, för vilket bestämmelserna i denna lag angående stad icke äga tillämpning, och föranleda ej förhållandena till förordnande om tillämpning av nämnda bestämmelser, skall Konungens befallningshavande, därest plan för byggnadsverksamheten erfordras, fastställa *byggnadsplan* för området.»

Ehuru jag icke anser mig kunna bedöma i vad mån det ur lagteknisk synpunkt är lämpligt med en sådan formulering av berörda paragraf är det dock klart för mig, att paragrafen i den föreslagna formuleringen kommer att vålla oklarhet och måhända även tvistigheter.

Visserligen framgår det klart och tydligt, att Konungens befallningshavande skall *fastställa* byggnadsplan, men vilken eller vilka som äga besluta om upprättande av byggnadsplan, eller om det är av kommunala myndigheter eller enskilda fattade beslut, som skola fastställas av Konungens befallningshavande, gives intet klart besked om, vare sig uti ifrågasvarande paragraf eller i någon av de sju följande paragrafer, vilka utgöra den avdelning av stadsplanelagen (Avdelning III), som innefattar bestämmelserna för den egentliga landsbygden.

Väl torde det av innehållet i motiveringen för den föreslagna lagen kunna antagas, att såväl enskild markägare som kommun kan besluta att hos länsstyrelse hemställa om fastställelse av byggnadsplan och att då även kommun eller markägare äger besluta om byggnadsplans upprättande.

Men den allmänhet för vilken lagen skrives är dock icke alltid i tillfälle att studera vare sig kommittébetänkande eller sakkunnigeutlåtande och ej heller departementschefens yttrande till lagförslaget.

Och även om det måhända ifrågasättes, att bestämmelser om sättet för beslut angående upprättande av byggnadsplan m. m. skola inrymmas i byggnadsstadgan, så anser jag det ändock vara nödvändigt, för vinnande av klarhet och överskådlighet, att i ovan nämnda paragraf det klart utsäges, *vem* som skall besluta angående upprättande av byggnadsplan.

Klara och tydliga bestämmelser härutinnan äro så mycket mer nödvändiga,

då dylika beslut oftast torde få ekonomiska konsekvenser för dem, som på ett eller annat sätt beröras av byggnadsplanen.

Vidkommande alltså frågan angående vilken myndighet som skall besluta rörande byggnadsplan och vad därmed sammanhänger, torde alla skäl tala för att kommunens beslutande organ erhåller befogenhet därtill.

Men även om jag hävdar kommunens självbestämmanderätt på detta område giver dock erfarenheten stöd för antagandet, att det torde vara nödvändigt det Konungens befallningshavande äger rätt att ingripa.

Dylikt ingripande bör dock först ske sedan kommunens beslutande organ, utan angivande av verkligt bärande skäl härför, uraktlåtit att vidtaga de åtgärder, som Konungens befallningshavande ansett behövliga.

Det förhållandet, att kommunens egna röstberättigade invånare själva, eller genom valda representanter, få besluta i föreliggande frågor, torde verksamt bidra till skapande av omtanke och intresse för den egna bygden, liksom det även torde bidra till en mera allmän kommunal trivsel.

Äläggande av myndighet i frågor av sådan natur som här påtalade torde med all sannolikhet medföra en viss stagnation ifråga om den egna företagsamheten, som dock är en värdefull tillgång, inte minst när det gäller att vinna syftet med ifrågavarande lagförslag, som väl ytterst är att skapa tidsenliga, vackra och trivsamma samhällen.

Även ifråga om innebörden av andra stycket av ovan nämnda paragraf tillåter jag mig göra några erinringar. I denna del har paragrafen följande lydelse: »Kostnaderna för byggnadsplans uppgörande skola gäldas av markägarna efter den nytta de hava av planen i den mån bidrag ej lämnas av kommunen. Det ankommer på Konungens befallningshavande att meddela beslut angående fördelningen av kostnaderna mellan markägarna.»

Emot vad som stadgats härutinnan vill jag anföra vad styrelsen för Landskommunernas förbund sagt om detta stycke av paragraf 60 i sitt yttrande till justitiedepartementet rörande förslaget till stadsplanelag och byggnadsstadga.

Sagda styrelse anför: »Denna lösning av problemet synes icke lyckligt. Att på detta sätt åt länsstyrelsen lämna avgörandet beträffande en kommuns delaktighet i kostnaden för en dylik angelägenhet är påtagligen rätt främmande för vår kommunala lagstiftning. Utgångspunkten för en kommunal insats är genomgående den, att det skall finnas ett motsvarande kommunalt intresse. Som regel gäller därför, att kommunen själv har avgörandet i sin hand, huruvida intresset för ändamålet är så stort, att kommunen härpå vill offra de medel, som äro nödvändiga för tillgodoseende av ändamålet. Vissa uppgifter med mer statligt intresse såsom skolväsendet, polisväsendet etc. kunna sägas vara undantagna från denna allmänna regel, men även om kommunerna här måste tillgodose vissa minimifordringar från det allmänna, så är detta närmast beroende därpå att staten i viss utsträckning bidrager till kostnaderna. Beslutanderätten angående de kommunala åtgärderna äro dock ograverat förbehållna kommunen som första beslutande instans. Att därför i stadsplane-lagen göra ett avsteg från de allmänna principerna för den kommunala beslutanderätten förfaller icke vara av behovet påkallat och ej heller riktigt.

Det kan icke sägas, att byggnadsplan för en del av den egentliga landsbygden är av så vital betydelse för staten, att avgörandet, huruvida en sådan plan skall komma till stånd eller ej, skall förläggas till ett statens organ. Ännu mindre kan detta anses lämpligt då staten icke bidrager till kostnaderna härför.

Bakom byggnadsverksamheten ligga alltid enskilda ekonomiska intressen. Det är dock ett allmänt kommunalt intresse att tillse, att byggnadsverksamheten av här ifrågavarande art blir planmässigt utförd, så att samhället framdeles ej får lida på grund av förbiseende och brister i planen för bebyggelsen. Men kostnaderna för en för ändamålet uppgjord byggnadsplan måste bäras av dem, som ha intresse av att denna allmänna byggnadsverksamhet kommer till stånd. Genom stadsplanelagen och byggnadsstadgan har Konungens befallningshavande erhållit möjlighet att förhindra planlös bebyggelse. Genom byggnadsförbud kan länsstyrelsen ingripa och samtidigt föreslå upprättande av byggnadsplan. Den, som då är intresserad av att byggnadsverksamhet kommer till stånd, får vidtaga de åtgärder, som äro nödvändiga för åstadkommande av byggnadsplan för att få byggnadsförbudet upphävt.

Det är ju icke uteslutet, att kommunen också kan vara intresserad av att byggnadsplan kommer till stånd och därför önskar bidra till kostnaden för en byggnadsplan, men därom må kommunen själv besluta och icke Konungens befallningshavande.»

Av detta yttrande, som återfinnes i Landskommunernas förbunds tidskrift nr 2 år 1931 sid. 53, framgår, att statsmakterna äro redo att här frångå en betydelsefull regel vid kommunal lagstiftning, nämligen den, att kommunen själv skall ograverat vara första beslutande instans på alla de områden, där staten icke har avsevärda intressen att bevaka.

Det torde givetvis inte kunna frångås, att även staten har intresse av att en planmässig bebyggelse sker. Men detta intresse torde dock icke vara så stort, att kommunen skulle berövas den egentliga beslutanderätten ifråga om upprättande av byggnadsplan och vad därmed sammanhänger, i all synnerhet som det icke är fråga om att staten skall bidra till kostnaden för upprättande av byggnadsplan.

Tvärtom torde det vara så, efter de erfarenheter som vunnits vid upprättande av s. k. generalplaner för områden varom här är fråga och vilka planers uppgift väl närmast kommer att övertagas av byggnadsplanen, att det kommunala intresset i regel är så stort för en planmässig bebyggelse, att kommunen helt eller delvis får bekosta upprättandet av byggnadsplan, och då torde det även vara förenat med billighet och rättvisa att kommunen själv får besluta därom och att Konungens befallningshavande, såsom i andra fall, blir ett statens övervakande organ med rätt att ingripa endast uti fall, då kommun visar uppenbar ovilja att vidtaga åtgärder.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i paragraferna 60 och 66 i Kungl. Maj:ts förslag till stadsplanelag, att kom-

munen blir första beslutande instans ifråga om upprättande av byggnadsplan och antagande av utomplansbestämmelser samt kostnaderna för desamma.

Tillika hemställes,

att vederbörande utskott måtte vidtaga de ändringar i lagtexten, som på grund härav må finnas erforderliga.

Stockholm den 16 mars 1931.

Gustaf Karlsson,
Munkedal.